

UGDYMO SISTEMA NORVEGIJOJE

NUO ANKSTYVOS VAIKYSTĖS IKI SUAUGUSIO

JAUNUOLIO

Informacija naujai atvykusiems tėvams ir
globėjams

TURINYS

Ugdymas ir priežiūra ankstyvojoje vaikystėje (0–6 metai) Norvegų kalba: barnehage	3
Pradinis ir pagrindinis ugdymas (6–16 metų) Norvegų kalba: grunnskole	3
Teisė ir pareiga lankyti pradinio ir pagrindinio ugdymo įstaigą	3
Vertinimai ir balai	4
Ikipamokinė ir popamokinė veikla (Norvegų kalba: SFO)	4
Pagrindinis ugdymas jaunuoliams (16–24 metai) Norvegų kalba: videregående opplæring	4
Paraiška dėl mokymosi vidurinėje mokykloje	4
Bendrojo lavinimo programos (Norvegų kalba: studieforberedende utdanningsprogram)	5
Profesinio lavinimo programos (Norvegų kalba: yrkesfaglige utdanningsprogram)	5
Mokinių teisės	6
Specialus kalbos mokymas	6
Įvadinė pagalba pradinėje, pagrindinėje ir vidurinėje mokykloje	6
Specialusis ugdymas	6
Saugi ir pozityvi mokymosi aplinka	6
Mokyklos ir namų bendradarbiavimas	6

UGDYMAS IR PRIEŽIŪRA ANKSTYVOJOJE VAIKYSTĖJE (0–6 METAI) **NORVEGŲ KALBA: BARNEHAGE**

Daugelis vaikų iki 6 metų amžiaus Norvegijoje lanko ankstyvojo vaikų ugdymo ir priežiūros įstaigas, dažnai vadinamas darželiais.

Darželyje vaikais rūpinasi kvalifikuoti specialistai, padedantys vaikams mokytis, žaisto ir užsiimti įvairia socialine bei kultūrine veikla. Darželyje vaikai laiką leidžia tiek lauke, tiek patalpose. Darželis yra svarbus vaiko kalbos, socialiniam ir fiziniam vystymuisi.

Tėvų ar globėjų ir darželio dialogas ir bendradarbiavimas yra labai svarbus. Darželiui reikia informacijos apie vaiką, pavyzdžiui, kokia jo gimtoji kalba, kokiomis kalbomis jis dar kalba, kokie vaiko pomėgiai ir galimi sunkumai, kad įstaiga galėtų veiksmingai pasirūpinti vaiko poreikiais. Darželis taip pat teikia informacija tėvams / globėjams apie kasdienę vaiko veiklą ir tobulėjimą.

Visi vaikai turi teisę į saugią ir sveiką aplinką darželyje. Darželyje ugdoma integruojanti bendruomenė, draudžiamos patyčios ir kitoks žalingas elgesys. Jei vaikas patiria patyčias ar kitokį vaikų ar suaugusiųjų žalingą elgesį, darželis privalo imtis atsakomųjų priemonių.

Specialių poreikių turintys vaikai gali turėti teisę gauti specialią pagalbą ir rekomendacijas. Ši sąlyga taip pat galioja vaikams, kurie nelanko darželio. Siūloma pagalba yra pritaikoma vaikų poreikiams.

Yra valstybiniai ir privatūs darželiai. Daugiau informacijos apie teises, jų įgyvendinimą, tėvų mokesčių ir kitas galimybes jūsų bendruomenėje galite sužinoti savo savivaldybėje.

PRADINIS IR PAGRINDINIS UGDYMAS (6–16 METŲ) **NORVEGŲ KALBA: GRUNNSKOLE**

6–16 metų vaikai ir jaunuoliai turi teisę ir pareigą lankyti pradinio ir pagrindinio ugdymo įstaigą. Savivaldybė sudaro galimybes visiems vaikams gauti nemokamą valstybinį pradinį ir pagrindinį išsilavinimą. Privačios mokyklos paprastai yra mokamos.

Vaikai pradeda eiti į mokyklą 6 metų amžiaus. Pradinis ugdymas trunka septynis metus nuo 1 iki 7 klasės. Pagrindinis ugdymas trunka trejus metus nuo 8 iki 10 klasės.

Mokykliniai metai prasideda rugpjūčio viduryje ir baigiasi birželio viduryje. Mokyklinių metų eigoje į Norvegiją atvykę vaikai ir jaunuoliai kiek įmanoma greičiau yra priimami į mokyklą.

Teisė ir pareiga lankyti pradinio ir pagrindinio ugdymo įstaigą

Atvykę į Norvegiją vaikai ir jaunuoliai turi teisę lankyti pradinę ir pagrindinę mokyklą, jei tikėtina, kad jie šalyje gyvens ilgiau negu tris mėnesius. Savivaldybė privalo priimti vaiką į mokyklą kuo greičiau ir ne vėliau negu per vieną mėnesį po atvykimo į šalį.

Vaikams ir jums pragyvenus Norvegijoje tris mėnesius, atsiranda pareiga lankyti valstybinę pradinio ir pagrindinio ugdymo arba joms prilygstančią įstaigą.

Vertinimai ir balai

Pradinėje mokykloje mokiniai vertinami neskiriant jiems balų Pagrindinio ugdymo mokykloje vaikai vertinami tiek skiriant balus, tiek ir be jų.

Pagrindinio ugdymo įstaigos balai naudojami vaikams stojant į vidurinio ugdymo mokyklas. Vertinama naudojant 1–6 balų skalę, kurioje 6 yra aukščiausias įvertinimas.

Ikipamokinė ir popamokinė veikla (Norvegų kalba: SFO)

Ikipamokinė ir popamokinė veikla (SFO) vyksta prieš ir po pamokų bei padeda vaikams ugdyti žaidimo, kultūrinius ir laisvalaikio įgūdžius prižiūrint kvalifikuotiems specialistams. Tokie užsiėmimai dažniausiai vyksta mokyklos patalpose arba greta jos.

Dauguma savivaldybių ikipamokinės ar popamokinės veiklos užsiėmimus siūlo visiems 1–4 klasių vaikams, ir 1–7 klasių vaikams, turintiems specialiųjų poreikių.

Ikipamokinės ir popamokinės veiklos programos siūlo žaidimų, mokymosi, socialinės bei kultūrinės veiklos užsiėmimus pagal vaiko amžių ir sugebėjimų lygį. Programos skatina draugystę ir įsitraukimą į kolektyvą bei lavina vaiko socialinius, kultūrinius ir kalbinius įgūdžius.

Dalyvavimas ikipamokinėje ir popamokinėje veikloje yra savanoriškas. Galite kreiptis į savivaldybę ir gauti išsamesnę informaciją apie ikipamokinę bei popamokinę veiklą ir tėvų mokesť.

PAGRINDINIS UGDYMAS JAUNUOLIAMS (16–24 METAI) **NORVEGŲ KALBA: VIDEREGÅENDE OPPLÆRING**

Norvegijoje pagrindinio arba kitoje šalyje jam prilyginamo ugdymo įstaigą baigę jaunuoliai turi teisę mokytis vidurinio ugdymo mokykloje.

Ši nuostata taip pat taikoma jaunuoliams, kitoje šalyje įgijusiems vidurinį išsilavinimą, kurio baigimo pažymėjimas Norvegijoje nepripažįstamas tinkamu stoti į universitetą, kolegiją arba kaip profesinės kvalifikacijos įrodymas.

Dauguma mokinių stoja į vidutinio ugdymo įstaigą 16 metų. Suaugusieji (nuo 25 metų) gali mokytis vidurinėje mokykloje, skirtoje specialiai suaugusiesiems.

Norint soti į vidurinio ugdymo įstaigą, reikia turėti teisėtą leidimą gyventi Norvegijoje. Jaunuoliai, gyvenantys šalyje, kol yra tvarkomi jų leidimo gyventi dokumentai, turi teisę mokytis vidutinio ugdymo mokykloje iki 18 metų ir jei jie šalyje gyvens ilgiau negu tris mėnesius. Jaunuoliai, gyvenantys šalyje, kol laukia leidimo gyventi išdavimo ir kuriems tais metais sukanka 18 metų, turi teisę baigti akademinis metus.

Paraiška dėl mokymosi vidurinėje mokykloje

Vidurinis ugdymas skirstomas į bendrojo lavinio ir profesinio lavinimo programas. Pirmieji metai vadinami „vg1“ ir kandidatas turi nurodyti tris skirtingas programas, kurias norėtų studijuoti bei turi teisę būti priimtu į vieną iš nurodytų programų. Mokinys turi teikti prašymą kiekvieniems metams („vg1“, „vg2“ ir „vg3“).

Paprastai jaunuoliai teikia prašymą mokytis vidurinėje mokykloje apskrityje, kurioje jie gyvena. Apskritis administracija turi pasiūlyti nemokamą valstybinį vidurinį ugdymą. Taip pat yra nepriklausomų mokyklų, kurios paprastai yra mokamos.

Paraiškos dėl priėmimo į vidurinio ugdymo įstaigą teikimo terminas yra kiekvienų metų vasario 1 d. arba kovo 1 d. Vasario 1 d. paraiškų teikimo terminas be viso kito taikomas vaikams, kurie neseniai atvyko į Norvegiją, dėl specialaus kalbos mokymo neturi vidurinės mokyklos balų arba kurių paraiška turi būti vertinama individualiai.

Daugiau informacijos apie vidurinį ugdymą, paraiškų administravimo ir priėmimo procesą galite gauti iš apskrities administracijos arba apsilankę interneto svetainėje www.vilbli.no, kur pateikiama informacija skirtingomis kalbomis.

Bendrojo lavinimo programos (Norvegų kalba: studieforbredende utdanningsprogram)

Baigus bendrojo lavinimo programą, išduodamas pažymėjimas, suteikiantis teisę stoti į universitetą ar kolegiją. Vidurinio ugdymo įstaigos balai naudojami mokiniams stojant į kolegijas ir aukštojo mokslo įstaigas.

Bendrojo lavinimo programos paprastai trunka tris akademinis metus.

Stojantieji gali pasirinkti šias bendrojo lavinimo programas:

- Bendrojo lavinimo specializacija
- Menas, dizainas ir architektūra
- Sportas ir fizinis lavinimas
- Muzika, šokiai ir vaidyba
- Žiniasklaida ir komunikacija

Profesinio lavinimo programos (Norvegų kalba: yrkesfaglige utdanningsprogram)

Baigus profesinio lavinimo programą, įgyjama profesinė kvalifikacija, suteikiant arba nesuteikiant profesinės kvalifikacijos liudijimą arba specialisto sertifikatą. Baigęs profesinį lavinimą, jaunuolis įgyja teisę dirbti pagal įgytą profesiją.

Profesinio lavinimo programos paprastai trunka trejus teorinio mokymo metus arba dvejus teorinio mokymo metus ir metus praktinio mokymo įmonėje. Taip pat galima rinktis papildomą programą bendrojo lavinimo universitetinėms ir kolegijos studijoms.

Kandidatai gali rinktis šias profesinio lavinimo programas:

- Statyba
- Elektrotechnika ir kompiuterių technologijos
- Plaukų kirpimas, floristika, interjero ir mažmeninės prekybos vietų dizainas
- Sveikatos priežiūra, vaikų ir jaunimo ugdymas
- Amatai, dizainas ir produktų vystymas
- Informacinės technologijos ir medijų gamyba
- Žemės ūkis, žvejyba ir miškininkystė
- Restoranai ir maisto gamyba
- Prekyba, paslaugos ir turizmas
- Technologinė ir pramoninė gamyba

MOKINIŲ TEISĖS

Šios teisės galioja mokiniams pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo įstaigose.

Specialus kalbos mokymas

Mokiniai, kurių gimtoji kalba nėra norvegų arba samių kalba ir kurie nekalba norvegiškai arba kurių norvegų kalbos žinios yra silpnos, turi teisę dalyvauti specialiuose kalbos mokymuose. Teisė galioja tol, kol šių mokinių norvegų kalbos žinių jiems pakaks, kad galėtų gauti naudą iš įprasto ugdymo.

Pagal specialiojo mokymo programa yra papildomai mokama norvegų kalbos ir ją gali sudaryti:

- Įvadas mokinio gimtąja kalba.
- Dvikalbis ugdymas, kurio metu kai kurių mokomųjų dalykų mokoma dviem kalbomis – norvegų ir kita kalba, kurią mokinys yra gerai įvaldęs.

Mokykla turi įvertinti mokinio norvegų kalbos žinias ir nustatyti, koks specialusis kalbos mokymas yra mokiniui tinkamas.

Įvadinė pagalba pradinėje, pagrindinėje ir vidutinėje mokykloje

Neseniai į Norvegiją atvykusiems vaikams ir jaunuoliams visas arba dalis ugdymo gali būti organizuojamas atskirose grupėse, klasėse ar mokyklose, kuris trunka iki dviejų metų. Tokio mokymo tikslas yra greičiau išmokti norvegų kalbos ir prisijungti prie įprasto mokymo klasių ar mokyklų/

Vaikas / jaunuolis arba jo tėvai / globėjai bus tinkamai informuoti apie įvadinio mokymo programos turinį bei paprašyti sutikimo dalyvauti tokioje programoje. Vaikas / jaunuolis ir jo tėvai / globėjai gali vietoje to pasirinkti mokymąsi įprastoje mokykloje ar klasėje.

Specialusis ugdymas

Mokiniai, kuriems įprastas mokymas gali būti nepakankamai naudingas, turi teisę rinktis specialųjį ugdymą. Specialusis ugdymas reiškia, kad mokinys siekia individualiai nustatytą tikslų, kad mokytojas ar asistentas stebi ir padeda mokiniui pamokų metu arba, kad mokinys gauna specialiai pritaikytą įrangą. Specialusis ugdymas yra pritaikytas specifiniams mokinio poreikiams.

Saugi ir pozityvi mokymosi aplinka

Visi mokiniai turi teisę į saugią ir pozityvią mokymosi aplinką, kuri padeda palaikyti gerą sveikatą, užtikrina gerovę ir tinkamas sąlygas mokymuisi. Svarbu tai, kokia yra mokinio patirtis mokyklos aplinkoje. Visi mokiniai turi jausti priklausymo pojūtį. Mokykla privalo užtikrinti, kad mokinys nenukentėtų nuo patyčių ar kito žalingo elgesio. Mokykla turi stebėti situaciją ir imtis priemonių, jei mokinys mokykloje nesijaučia saugiai ir gerai.

Mokyklos ir namų bendradarbiavimas

Mokyklos, vaikų ir tėvų bendradarbiavimas yra labai svarbus. Jis padeda mokyklai užtikrinti geriausią pagalbą vaiko mokymuisi ir socialiniam vystymuisi.

Tėvai ir globėjai privalo dalyvauti pasiekimų aptarimuose su mokykla ir vaiku bei vaiko klasės ar grupės tėvų susirinkimuose.

Tėvai ar globėjai visada laukiami mokykloje, jei turi klausimų ar neaiškumų dėl vaiko ugdymo ir tobulėjimo.

